

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Questiones spiritualis [con]iuiuij delicias preferentes,
super euangelijs tam de te[m]pore [quam] de sanctis**

Johannes <de Turrecremata>

Lyon, 18. Jan. 1509

Dominica xviii. post trinitatem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70506](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70506)

dominica. xviii. post trinitatem.

modo per hoc q̄ honore sibi cupit nō referēdo in deum. ¶ Tercio modo per hoc q̄ appetit̄ ei⁹ in ipso honore quiescit nō referens honorem ad utilitatē eorū. Ambitio aut̄ importat inordinatum appetitū honoris. unde manifestū est q̄ ambitio semper sit peccatū. ¶ Ad rationes in oppositum. ¶ Ad primā r̄ndetur negando p̄nam. Et ratio est. qz appetitus boni debet regulari s̄m rationē. cuius regulā si transcedat erit vitiosus. et hoc modo vitiosum est q̄ aliq̄s appetat honore nō s̄m ordinē rationis. Si tuperatur aut̄ qui nō curant de honore. s̄m q̄ ratio dictat. vt. s. vitent ea que sunt contraria honoris. ¶ Ad sc̄dam respōdetur negando minore. Dicimus em̄ q̄ honor non est premiū virtutis quoad ipsum virtuosum. vt sc̄ hoc pro premio expetere debeat. sed pro premio expetit beatitudinē que est finis virtutis. dicif̄ autē esse premiū virtutis ex parte aliorū qui nō habēt aliquid maius qd̄ virtuoso tribuat̄ q̄ honores. qui ex hoc ipso magnitudinē habet. q̄ perhibet testimoniū virtuti. unde p̄t̄ q̄ non est sufficiens premiū. vt dicif̄. iij. Ethic. ¶ Ad tertiā r̄ndetur. negando p̄nam. Et ratio est. qz sicut per appetitū honoris q̄i debito modo appetitur aliqui puocatur ad bonum et reuocant̄ a malo. ita etiā si inordinate appetat̄ potest esse homini occasio multa faciendi.

dum sc̄z non curat qualitercūq̄ honorem cōsequi possit. siue doctis siue fallacis. dicitur etiā q̄ illi qui solum p̄pter honore vel bona faciūt vel mala vitant. nō sunt virtuosī. vt p̄t̄ per philosophos. tertio ethicoz. vbi dicif̄ q̄ non sunt vere fortes qui p̄pter honorem fortia faciunt.

¶ In dominica decima octa est euangelium. Audietes pharisei. Mart. xxi. Circa qd̄ possumus disputari sequentes questiones.

¶ Primo. vtrū de caritate fuerint danda duo precepta. ¶ Secūdo. vtrū ex caritate debeat diligere primū plus q̄ seipsum. ¶ Tertio. vtrū x̄ps sufficiens probauit phariseis in se habere diuinā naturā dicens. Quomodo ergo dauid in spiritu vocat eum dominum.

¶ Prima questione sic p̄ceditur. Ch. ij. q. xliij. ar. ij. Det videtur q̄ de caritate nō fuerim danda duo precepta. ¶ Primo

sic. precepta legis ordinatur ad virtutem. sed caritas est vna virtus.

tus ergo de caritate non fuit dā
dum nisi vnum preceptū. ¶ Se
cūdo sic. Dicit augustinus in pri
mo de doctrina christiana. Cari
tas in proximo non diligit nisi
deum. sed ad diligendum deum
sufficeret ordinatio per hoc pre
ceptum. Diliges dñm deum. er
go non oportuit dari aliud pre
ceptum de dilectione proximi.
¶ Tertio sic. apostolus dicit ad
Roma. xij. Qui diligit proximū
legem impleuit. sed non imple
tur lex nisi per obseruātiā om
nium preceptorum. ergo omnia
precepta includitur in dilectio
ne primi. sufficit ergo hoc vnus
preceptum de dilectione primi.
non ergo debuerūt dari duo pre
cepta caritatis. ¶ In opposituz
est christus in euāgelio presenti
qui duo pcepta ponit caritatis.
¶ Respondeo dicendum sub ali
quibus conclusionibus. Prima
est. q̄ duo precepta caritatis po
sita a christo in euāgelio presen
ti. sunt sufficientia. Ista conclu
sio probatur sic. Precepta in le
ge se habent sicut propositiones
in scientiis speculatiuis. in qui
bus conclusiones virtute conti
nentur in primis principiis. An
de que pfecte cognosceret prin
cipia s̄m suam totam virtutem
non opus haberet vt ei cōclusio
nes seorsum proponerentur. sed
quia non omnes qui cognoscunt
principia sufficiunt considerare
quicquid in principiis virtute cō
tinetur. necesse est propter eos

vt in scientiis ex principiis con
clusiones deducantur. In opera
bilibus autem in quibus prece
pta legis nos dirigunt. finis h̄z
rationem principij. dilectio aut
dei finis est ad quem dilectio p
rimi ordinatur. et ideo nō solū
oportet dare preceptum de dile
ctione dei. sed etiam de dilectio
ne proximi propter minus capa
ces qui non de facili considera
rent vnum horum preceptorum
sub alio contineri. ¶ Secūda con
clusio. inter ista duo pcepta pri
mū dignitate et maxime est pre
ceptū de dilectione dei. P̄t̄ ista
conclusio ex illo verbo christi di
centis. Nocest primum et maxi
mum mandatum in lege. Maxi
mū capacitate. illud enim est in
quo omnia cōtinentur qz in isto
dilectio primi cōcipit. s̄m q̄ in
Job. dz. Qui diligit deū diligit
proximum. et ideo maxime. Item
est primum origine. ¶ Tertia cō
clusio. q̄ in his duobus mādatīs
vniuersa lex pendet et pphete. i.
tota doctrina legis et propheta
rum dependet ab his Ista cōclu
sio pbatur ex verbo christi. Se
cundo ratione ostenditur sic. Fi
nis enim in appetibilibus se h̄z
sicut principuz in speculatiuis
pcedit enim sciētia ex pncipiis
ad cōclusiones. et sicut tota sciē
tia ex principiis indicatur. sic in
omnib⁹ operationib⁹ totū depen
det a fine. qz ergo dilectio est fi
nis. Finis pcepti est caritas vt
dicit apostolus. j. Thi. j. ideo ab
t iij

Dominica. lxxij. post trinitatem.

istis dependet omnia alia et hec est expositio augustini. Dige- nes sic exponit. In his idem in obseruantia istorum pendet in- tellectus legis et prophetarum. qz hec obseruat meretur intelligē- tiam legis et prophetarum Eccl. ij. Qui timetis dñm diligite illū et illuminabunt corda vestra. ps. A mādati tuis intellexi. ¶ Nūc ad rationes in oppositum. ¶ Ad primam respondetur. negando cōsequentiam. Et ratio est. quia licet caritas sit vna virtus. hz tñ duos actus quorum vnus ordi- natur ad alium sicut ad finē. pre- cepta autem dantur de actibus virtutum. et ideo oportuit plura esse precepta caritatis. ¶ Ad se- cundam respōdetur. negando cō- sequentiam. Et ratio est. quia lz deus diligatur in proximo sicut finis in eo quod est ad finem. ta- men oportuit de vtroq; explicite dari precepta ratione iam dicta ¶ Ad tertiam respondetur eo- dem modo.

D secūda questione sic procedit. C ij. ij. q. rre vj. ar. iij. Et videt qz homo ex ca- ritate debeat plus diligere proximum qz seipm. ¶ Primo sic. principale obiectū caritatis est deus. sed quandoq; homo habet proximum magis deo coniunctum qz sit i. se. ergo

magis debet aliquis talem dili- gere qz seipsum. ¶ Secundo sic. detrimentum illius magis vitau- mus quem magis diligimus. lz homo ex caritate sustinet detri- mentum pro proximo. sñ illud Prouer. xij. Qui negligit dāmas propter amicum iustus est. ergo homo debet ex caritate magis alium diligere qz seipsum. ¶ Ter- tio sic confirmando. Id qd ma- gis quis diligit in seipso est vi- uere sed caritas facit ponere vi- tam corporalem pro fratribus. er- go caritas facit magis diligere proximum qz seipsum. ¶ In op- positū est euangeliū presens. ubi dicitur. Diliges proximum sicut teipsum. ex quo videtur qd dile- ctio hominis ad seipsum est sic- cut exemplar dilectionis que ha- betur ad alterum. sed exē. lar- potius est qz exemplarum. ergo ex caritate magis dz homo dili- gere se qz proximum. ¶ Respon- deo dicendum. qz in homine duo sunt. scz natura spiritalis et na- tura corporalis. Plus homo de- bet se diligere qz tum ad naturā spiritualem siue interiorem. qz qz tum ad naturam corporalem siue exteriorem. et ideo ea que sunt bona nature spiritalis si- ue interioris plus debet optare qz ea que sunt bona sibi. sñ natu- ram exteriorem. Istō premisso sit ista cōclusio. Homo sñ natu- ram spiritualem magis dz post- deum diligere seipsum qz quem- cūq; alium. Ita conclusio p̄p̄

et ipsa ratione diligendi. Nam deus diligitur ut principium boni. super quo fundat dilectio caritatis homo autem se diligit ex caritate secundum rationem qua est particeps predicti boni. Proximus autem diligitur secundum rationem societatis in isto bono cōsociatio autem est ratio dilectionis secundum quandam unionem in ordine ad deum. Unde sicut unitas potior est quam unitio ita quod homo participet bonum diuinum est potior ratio diligendi quam quod alium assistet sibi in hac participatione. et ideo ex caritate debet magis se ipsum diligere quam proximum. Et huiusmodi signum est quod homo non debet subire aliquod malum peccati. quod contrariatur participationi beatitudinis ut proximum liberet a peccato. ¶ Secunda conclusio (que habetur ubi. s. ar. v.) est. quod homo ex caritate magis debet diligere primum quam seipsum secundum naturam corporalem. Patet conclusio. quia illud est magis diligendum quod habet plenioram rationem diligibilis ex caritate ut dictum est. sociatio autem in plenitudine participatione beatitudinis que est ratio diligendi proximum est maior ratio diligendi quam participatio beatitudinis per redundanciam. que est ratio diligendi proprium corpus siue naturam corporalem. et ideo proximum quantum ad salutem anime plus debet diligere quam proprium corpus.

¶ Ad rationes in oppositum.

¶ Ad primam respondetur. negando consequentiam. Et ratio est. quia dilectio caritatis non solum habet caritatem ex parte obiecti quod est deus. sed etiam ex parte diligentis qui est ipse homo caritatem habens. sicut et caritas cuiuslibet actionis dependet quodammodo ex ipso subiecto. et ideo licet proximus melior. sit deo propinquior. quia tamen non est ita propinquus caritate habenti sicut ipse sibi non sequitur quod magis debeat aliquid proximum quam seipsum diligere.

¶ Ad secundam respondetur. negando consequentiam. Et ratio est. quia homo debet detrimenta corporalia pati et sustinere propter amicum. et hoc ipso magis seipsum diligit secundum spirituales mentem. quia hoc pertinet ad perfectionem virtutis que est bonum mentis. sed in spiritualibus non debet homo pati detrimentum peccando ut proximum liberet a peccato. sicut dictum est.

¶ Ad tertiam respondetur. negando consequentiam. Et ratio est. quod tradere se morti propter amicum est perfectissimus actus virtutis unde hunc actum magis appetit virtuosus quam vitam propriam corporalem. Unde quod aliquis vitam propriam corporalem propter amicum ponat. non contingit ex hoc quod aliquis plus amicum quam seipsum diligat sed quia in se plus diligit bonum virtutis quam bonum corporale.

Tertiaz questionez sic procedit. Et videt qd rps non sufficienter probauit phariseis i se habere diuinam naturā. ex illo. Quomodo ergo dauid in spū vocat eum dñm. ¶ Primo sic. qz vt dicitur Ysa. liij. Generationem eius quis enarrabit. Si ergo generatio eterna est ineffabilis. de illa non potest intelligi tectus ille. ergo ex illo non potuit capi sufficiens argumētum. ¶ Secdo sic. tectus ille non videtur posse intelligi de rpo. quo dicit. Sed de a dextris meis quia dextera et sinistra sunt differētie positio num corporalium. sed nihil cozporale conuenit deo. quia deus spūs est. Job. iij. ergo sedere a dextris non conuenit filio dei. ¶ Tertio idem arguit ex illo qd sequit. Donec ponā inimicos etc. ex quo videt qd post quā posuerit inimicos p̄ltra non sedebit a dextris dei. ¶ In opposituz est euangeliū. vbi dicit qd nemo poterat ei r̄spondere verbū. ¶ R̄spondeo dicens in se naturā diuinam esse. ex illo loco. Pro cuius euidētia cōsiderādū. qd lz pharisei legisperiti cognouerūt iesum esse verū xpm. et p̄sequēs deū et hoiem. qz tamē conceperūt contra eum odium et rancorez. hec vera estimatio coz-

rupta est in eis aliquo mōe. Ideo inceperunt eum negare et p̄sequi tanq̄ blasphemus. qz dicebat se esse dei filiū. et per consequēs incipiebant corrumpere scripturas. et damnare que loquebatur de eius diuinitate. p̄pter qd dñs fecit eis illā questionem de christo cuius filius est. dicunt ei. Dauid solum. sed diuinitatem negando. sed christus ait illis arguendo in contrarium. Quomodo dauid in spiritu. spūs sancto inspiratus vocat eum dñm meo sedere. Dixit dominus dño meo sedere a dextris meis etc. qz eniz ista scriptura intelligatur de christo. quia ipsi pharisei non negauerunt hec. sed concesserunt. Sed de a dextris meis Sedere a dextris vno modo accipitur. p̄ corporalitate. sicut supra circa ascensionem dictum est. et sic christus sicut qd deus sedet ad dexteram. Alio modo est esse in porioribz bonis et hoc modo cōuenit christo sicut humanitatem. quia vt sic in gloria preest angelis. donec ponas inimicos tuos etc. Istud completur in iudicio. quando omnia perfecte subijcient homini copulato. Si ergo dauid vocat eum dom inū. quomodo est filius eius quasi diceret. cum sicut naturam humanam sit filius dauid. et per consequēs eo inferior. oportet ponere in eo aliam naturam per quam sit dominus eius et eo superior. hoc autē esse non potest nisi sit diuina. et sic in christo sunt

due nature. scz diuina et huma-
na. et quia sufficienter probauit
hoc sequitur. Nemo poterat re-
spondere. quia non poterat scri-
pturam negare. nec ausus fuit
quisq̄ ex illa die eum amplius
interrogare. ¶ Considerandum
tñ q̄ vt dicit magister nicolaus
de lyra q̄ iudei moderni diuini-
tatem christi negantes dicunt p̄
dictam auctoritatem esse ad lit-
teram de abraham. et q̄ eleazar
dispensator domus abrahe fe-
cit hunc psalmū agens deo gra-
tias de victoria quā habuit abra-
ham de quinq̄ regibus. vt patet
Gen. xiiii. Post quam victoriam
apparuit dñm abrahe dicens.
Noli timere abraham ego prote-
ctor tuus sum et merces tua ma-
gna nimis. Dicunt ergo q̄ elea-
zar loquitur sic. Dixit dominus
i. deus celi qui est dominus om-
nium dixit domino meo abrahā
sede a dextris meis etc. quia con-
fortauit eum vt visum est p̄mit-
tendo ei auxilium et premium.
¶ Sed ista expositio patet esse
falsa ex multis. Primo per titu-
lum psalmi. vbi ponitur psalmus
dauid. etiam in hebreo. quia nō
ponit in psalmis factis ab alijs.
Secūdo per illud q̄ scribit in ps.
Et vtero ante luciferum genui-
te. quod non potest dici de abra-
ham. q̄ sit genitus ex vtero dei
vel substantia. et ante luciferum
i. ante mundi creationem. sed so-
lus potest verificari de filio dei
Et iterum in fine psalmi dicit.

Tu es sacerdos etc. quod non po-
test verificari de abrahā qui nō
fuit sacerdos. et dato q̄ fuisset
tamen sacerdotium eius nō po-
tuisset fuisse eternum. sed solū sa-
cerdotium xpi est eternum. ¶ Ad
rationes in oppositum. ¶ Ad pri-
mam rñdet negādo p̄sequentia
q̄ lz generatio eterna sit ineffa-
bilis hoib⁹. nō tñ deo. q̄ de ea lo-
quitur in sacra scriptura. ¶ Ad
scdā rñdetur negādo p̄sequen-
tiam. Et rō est. q̄ p̄ dexterā non
intelligitur aliqua sedes localis
sed equalitas glorie et honoris
sicut dictū est. in qua est equalis
xps patri fm̄ quod deus. ¶ Ad
tertiam rñdet. negādo p̄sequen-
tiam. Et ratio est. quia ly donec
aliquando importat tempus de-
terminatum. aliquando infinitū.
hic vero importat infinitum.

Dominica
decimanona.
est euangeliū
Ascendens ie-
sus in nauicu-
lam. Matth.
it. Circa qd̄

possunt disputari sequentes que-
stiones. ¶ Prima vtrum christus
fm̄ qd̄ homo habuit potestatem
dimittendi peccata. ¶ Secūda.
vtrum a christo fuerit aliqua po-
testas collata ministris ecclesie
ad expulsiōem vel remissionē pec-
cati ¶ Tertia. vtrum eque faci-
le sit paraliticum curare et pec-
cata dimittere.